

DOI: 10.7596/taksad.v1i2.28

ERMENİ MESELESİ BAĞLAMINDA TÜRK-FRANSIZ İLİŞKİLERİNİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Recep Karacakaya, Karabuk University, Turkey

Özet

Fransa, tarihi ve dini bağlar dolayısıyla Ermenilerle çok eski tarihlerden beri ilgilenmiş, Ermenileri kendi çıkarları için kullanmaktan çekinmemiştir. Fransız siyasetçiler daha 1890'lı yıllardan itibaren Ermenileri iç siyaset aracı olarak kullanmışlar ve aynı geleneği 2000'li yıllarda da sürdürmekten vazgeçmemişlerdir. Ermeniler de Fransa'ya dayanarak önce Osmanlı Devleti'nden, sonra ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nden bazı politik kazanımlar elde etmeye çalışmışlar ve son yıllarda da büyük devletlerin baskısıyla soykırım iddialarını Türkiye'ye kabul ettirmeye çalışmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Türk-Fransız ilişkileri, Ermeni meselesi, Ermeni soykırımı, İnkâr yasası.

TURKISH-FRENCH RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE ARMENIAN QUESTION: PAST AND PRESENT

Abstract

France has dealt with the Armenians since the ancient times due to historical and religious ties, so that she has not hesitated to use them for their own interest. French politicians have used Armenians as an instrument of domestic politics since the 1890s, and continue to practice the same tradition even today. With the encouragement and help of France, Armenians first tried to achieve some concessions from the Ottoman Empire and later on from the new Turkish Republic. Even in recent years, Armenians have been trying to have Turkey accept the so-called Armenian genocide with the help of some leading powers' pressure.

Keywords: Armenians, Armenian genocide, Armenian holocaust, Turkish-French relations.

RELATIONS TURCO-FRANÇAISES DANS LE CADRE DE LA QUESTION ARMÉNIENNE: PASSÉ ET PRÉSENT

Résumé

En raison de liens historiques et religieux, la France s'est intéressée aux Arméniens depuis très longtemps et n'a pas hésité à les utiliser pour ses propres intérêts. Les politiciens français ont déjà utilisé les Arméniens à partir de 1890 comme un instrument de politique intérieure et ont poursuivi cette tradition à partir des années de 2000. Quant aux Arméniens, en s'appuyant sur la France, ils ont essayé d'obtenir quelque chose d'abord de l'Empire ottoman et puis de la République Turque et ont voulu faire accepter par la Turquie ces dernières années les revendications de génocide sous la pression des Etats les plus puissants.

Mots-Clés: Turc-Français Relations, Arménien, Génocide, Projet de Loi de Négation.

العلاقات الفرنسية والتركية في سياق المسألة الأرمنية

ملخص

لقد اهتم فرنسا بالأرمن منذ العصور القديمة بسبب علاقاتها التاريخية والدينية ولم يتردد في استخدام الأرمن لمصالحها الخاصة. وقد استخدم السياسيين الفرنسيين الأرمن كأداة من أدوات السياسة الداخلية بدءاً من عام 1890 ولم يتركوا مواصلة نفس التقليد في أعوام 2000. كما حاول الأرمن الذين اعتمدوا على فرنسا للحصول على أشياء أولاً من الدولة العثمانية وبعد ذلك من الجمهورية التركية. وفي السنوات الأخيرة قاموا بادعاءات الإبادة الجماعية تحت ضغط من الدول الكبرى.

كلمات البحث: أرمني ، الإبادة الجماعية ، لائحة الإنكار

Fransa, Ermeni meselesinin milletler arası politikanın gündemine oturmasında İngiltere ve Rusya gibi ön planda olmamış, ama Ermenileri kışkırtmaktan da geri durmamıştır. Özellikle Ermeniler arasında Katolik propagandası yaparak onları kazanmaya çalışan Fransa,

1830 yılında Katolik Ermeni Cemaati'nin "millet" olarak tanınmasını sağlamış, böylece Ermenilerin bir kısmı üzerinde himaye hakkını elde etmiştir.

XIX. asrın ilk yarısından itibaren, Suriye ve civarı ile yakından ilgilenmeye başlayan Fransa, Dürzi isyanı ve Şam olayları üzerine Lübnan'a hürriyet sağlanmasında yardımcı olmuştur. Böylece Fransa, bölgede yaşayan çeşitli Hıristiyan mezheplerine mensup azınlıkları Katolik yapma gayretine girerek mezhep birliğini sağlamayı amaçlamıştır¹.

Ermeniler 19.yüzyılın son çeyreğinden itibaren Fransa'ya yerleşmeye başlamışlardır². Fransa'ya giden Ermeniler Paris, Marsilya ve Lyon gibi şehirlere yerleşmişlerdir. İlk zamanlarda Paris'e az sayıda Ermeni yerleşmiştir. Osmanlı Devleti Paris'te bulunan Ermenilerin faaliyetlerini sıkı bir şekilde takip etmeye çalışmıştır³.

Fransa'ya yerleşen Ermeniler planlı ve programlı olarak belli bir hedef için hareket etmişlerdir. Fransa devleti nezdindeki girişimleri, basın yoluyla yürütülen faaliyetler, Fransız kamuoyunun ileri gelenleriyle yapılan görüşmeler, yardım komiteleri kurulması, toplantı ve mitingler düzenlenmesi, hep Fransız kamuoyunun ve devlet adamlarının Ermeni davasına kazandırılması ve destek olmaları için düzenlenmiş faaliyetlerdir⁴.

Fransız siyasetçiler daha 1890 yıllardan itibaren Ermenileri iç siyaset aracı olarak kullanmaya başlamışlardır. Parlamenterlerden bazıları Ermenileri seçim malzemesi de yapmışlardır. Tekrar iktidara gelmek isteyen Sosyalist Parti, Ermeni işlerini kendini ön plana çıkarmak, seçimlerde ve parlamentoda faydalanmak amacıyla istismar etmiştir. Bu amaçla bir de miting düzenlenmiştir. Ermeni Dostları Komiteleri tarafından yapılan bu mitinge Pelletan başkanlık etmiştir. Miting tertipleycilerinin asıl amacı özellikle Fransa'daki ruhban taraftarları partisini etkilemek, bazı önemli siyasileri ve esas olarak Doğu'daki Alman politikasını eleştirmekten ibaretti⁵. Toplantıya önyak olan Sosyalist milletvekillerin seçim zamanının yaklaşmakta olması yüzünden bu toplantılara katıldıkları anlaşılmıştır.

Ermeniler lehine uzun yıllar Osmanlı Devleti üzerinde bir baskı oluşturan ve onların hamiliğini yürüten Fransa; I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Mütarekesi üzerine işgallere başlamıştır. Fransa bu işgal politikasında Ermenileri kendi menfaatleri için kullanma yoluna gitmiştir.

Nitekim 11 Aralık 1918'de Fransız subayları idaresinde çoğu yerli Ermenilerden oluşan Fransız üniforması giymiş olan 400 kişilik bir müfreze Dört Yol'a girmiştir. 17 Aralık 1918'de

---

¹ Davut Kılıç, *Osmanlı İdaresinde Ermeniler Arasındaki Dini ve Siyasi Mücadeleler*, Ankara 2000, s. 233.

² BOA. HR. SYS. 2749/110.

³ Fransa'nın Ermenilere yönelik politikasını inceleyen ve belgelere dayanarak ortaya koyan ilk ciddi çalışma için bkz. Yusuf Sarınoy, *Fransa'nın Ermenilere Yönelik Politikasının Tarihi Temelleri (1878-1918)*, *Ermeni Araştırmaları*, 7, Ankara 2002.

⁴ Sarınoy, *agm.*, s. 58, 59.

⁵ BOA. HR. SYS. 2866/32; BOA. HR. SYS. 2750/49.

500 kişilik bir Fransız birliği Mersin'e, 21 Aralık 1918'de Fransa ve Ermeni askerleri Adana'ya girmiş ve 27 Aralık'ta Pozantı işgal edilmiştir.

Sykes-Picot gizli Antlaşması'nda Antep, Urfa, Maraş ve Musul bölgelerinin Fransızlara verilmesi öngörölmüş olmasına rağmen, savaşın Filistin, Irak ve Suriye cephesinde yükünü çeken İngiltere bu bölgeleri işgal etmiş, petrol bölgesi olan Musul'u Fransa'ya bırakmak istememiştir. Sonuçta, Musul bölgesini elde eden İngiltere 1919'da Fransa ile anlaşarak Urfa, Antep ve Maraş'ı boşaltarak Fransızlara terk etmiştir. İngilizlerin bölgeyi boşaltmasına paralel olarak daha önce işgal edilen Mersin ve Adana bölgesinin yanı sıra; Urfa, Antep ve Maraş da Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. Fransızlar tarafından daha önce Mısır'da kurulmuş olan Doğu Lejyonu (Legion d'Orient) adlı Ermeni alayı başta olmak üzere, sayıları 10.000 civarında olan Ermeni Milis Kuvvetleri de Fransız kuvvetleri ile birlikte işgallere katılmıştır.

Fransa bu işgaller sırasında, özellikle Çukurova'da Ermeni politikası takip etmiştir. Bu politika, Ermenilere askerî harekette yer verilmesi, Suriye ve Çukurova'nın idarî yönden Ermenileştirilmesi şeklinde cereyan etmiştir. Yöreyi işgal eden ve General Gouraud'ın emrinde bulunan altı Fransız taburundan üçü Ermenilerden meydana gelmiştir. Dünyanın her tarafından toplanan ve 5-6 bin Ermeni gönüllüden oluşan bir tabura Türkler "Ermeni İntikam Alayı" adını vermişlerdi. Fransızlar, yörenin işgalini bu üç Ermeni taburundan oluşan kuvvetle gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca Fransız Hükümeti 1918 yılı başlarından 1919 yılı sonuna kadar Çukurova yerine Ermenistan adını kullanmıştır. Bölgenin sorumlusu Georges Picot "Suriye ve Ermenistan Yüksek Komiseri" unvanı ile görevlendirilmiştir. Fransa bölgenin idarî işlerinde geniş ölçüde Ermeni memur kullanma yoluna gitmiştir. Türk memurlar görevden alınarak özellikle polis, demiryolları ve posta hizmetlerine Ermeniler atanmıştır.

Bu arada Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde başlayan Milli Mücadele hareketi ile Doğu'da Ermenilere Batı'da Yunanlılara karşı başarı kazanırken, bu bölgeler de Fransız ve Ermenilerin ortak işgalinden kurtarılmıştır. Böylece gerek Fransa'nın sömürgeci emellerine gerekse Ermenilerin devlet kurma çabalarına set çekilmiştir. 20 Ekim 1921'de (Fransa ile) imzalanan Ankara Antlaşması ile Fransızlar bölgeyi tahliyeye başladıkları zaman, işgal müddetince Türk ve Müslüman halka uyguladıkları insanlık dışı işkence ve davranışlar nedeniyle Ermeni komiteciler bölgeyi terketmeye başlamışlardır. Birçok Ermeni Mersin'den vapurlarla Halep'e giden trenlerle Türkiye'den ayrılarak yabancı ülkelere göç etmişlerdir. Hiç şüphesiz gördükleri himaye ve yaptıkları işbirliği nedeniyle bu bölge Ermenilerinin yoğun olarak gittikleri ülkelerin başında Fransa gelmiştir⁶.

Fransa'nın en yüksek göç aldığı yıllar 1920'li ve 1930'lu yıllardır. Fransız-Ermeni cemaatinin nüfusu genellikle kabul edildiği üzere 350.000'dir. Ermeni cemaatinin ezici

---

⁶ Yusuf Sarımay, Fransa'nın Ermenilere Yönelik Politikasının Tarihi Temelleri (1878-1918), *Ermeni Araştırmaları*, 7, Ankara 2002.

çoğunluğu Fransız vatandaşıdır. Ermeni göçü, Lozan Anlaşması ile ivme kazanmıştır. Ermeniler yoğun olarak buldukları Suriye ve Lübnan'dan Fransa'nın mandaterliğindeki Marsilya'ya gemilerle gelmişlerdir.

Daha iyi çalışma şartları 1926'dan itibaren Ermenileri Paris bölgesine çekmiştir. 60.000 olan Fransız-Ermeni nüfusunun yarısı bu tarihten itibaren Paris'e yerleşmiştir. 1946 yılından itibaren hükümetçe teşvik edilen Fransız tâbiyetine geçiş Ermenilerin Fransız toplumuna entegrasyonu da hızlandırmıştır.

Fransa'daki tüm bu Ermeni siyasi, sosyal ve dini kuruluşlarının Türkiye aleyhindeki çabaları, zaman içinde artarak devam etmiştir. Bunun için yoğun gayretler gösterilmekte ve çok paralar harcanmaktadır.

Fransa, ABD'den sonra, Ermeni diasporasının en aktif olduğu ülkedir. Fransa'daki Ermeniler, sayılarıyla orantılı olmayacak ölçüde, nüfuz ve etki sahibidirler.

1990'lı yıllarda, diğer birçok ülkede olduğu gibi, Fransız Ermenileri de 1915 olaylarının soykırım olduğunu Fransız Parlamentosuna kabul ettirmeye çalışmışlar, ancak iki meclisli sistem ve Türkiye'nin böyle bir kararı engelleme çabaları nedeniyle bununun gerçekleşmesi zaman almış, sonunda 2001 yılı Ocak ayında Fransız Millet Meclis kısa bir cümleden oluşan şu kanunu kabul etmiştir: "Fransa 1915 Ermeni soykırımını açıkça tanır".

Böylelikle ilk kez bir ülke Ermeni soykırım iddialarını bir Meclis kararıyla değil bir kanunla tanımış olmuştur. Ancak bu kanun, yeni bir hüküm koymayıp bir fikir beyanında bulunduğundan, şeklen Fransız Anayasasına aykırı olmuştur. Ne var ki bu aykırılığı Fransız Anayasa Mahkemesine götüren olmadığından söz konusu kanun geçerli olmuştur⁷.

Kısa bir süre sonra Fransız Ermenileri 2001 yılı kanununun Ermeni soykırımını inkâr edilmesini önlenmediğini ileri sürerek ve Yahudi Soykırımını inkâr edenleri cezalandıran özel bir kanun bulunduğunu da dikkate alarak, Ermeniler için benzer bir kanun çıkartılmasını istemişlerdir.

Sosyalist Parti, 2001 yılı kanununun kabulünden yaklaşık beş yıl sonra, 27 Nisan 2006 tarihinde, Ermeni soykırım iddialarını reddedenlerin beş yıla kadar hapis ve 45.000 Avro'ya kadar da para cezasına çarptırılmasını öngören bir kanun teklifini Millet Meclisi'ne sunmuştur.

Türkiye'nin itirazlarına, Fransız Hükümetinin karşı çıkmasına rağmen, Ermeni soykırım iddialarını reddeden kişilerin hem hapis hem de para cezasına çarptırılmasını öngören bir kanun tasarısını 12 Ekim 2006 tarihinde kabul edilmiştir.

Tasarının kanunlaşması için Senato tarafından da onaylanması gerekiyordu. Ancak tasarı yaklaşık dört buçuk yıl Senato gündemine alınmamıştır. Bunun nedenlerini şu şekilde

---

⁷ Ömer Engin Lütem, Fransız Senatosu Kararı, 6 Mayıs 2011, www.avim.org.tr

belirtebiliriz: Fransa ifade özgürlüğünün en geniş bir şekilde uygulandığı bir ülkedir. Fransız kamuoyu Ermeni soykırımı olduğuna inansa da, aksini söyleyenlerin hapse atılması bazı kesimlerce aşırı bulunmuştur. Fransa’da son yıllarda sömürgecilik, esir ticareti gibi bazı tarihi olaylar hakkında kanunlar kabul edilmişti. Bunların da yukarıda belirttiğimiz “deklaratif” niteliği yanında, tanınmış bazı Fransız tarihçileri de, bilimsel özgürlüğü engellediğini öne sürerek, bu kanunlara karşı çıkmışlardır. Son olarak, sayıları az da olsa bazı Fransız Senatörleri böyle bir kanunun Türkiye ile ilişkileri zedeleyeceğinden endişe etmişlerdir.

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy’nin 6-7 Ekim 2011 tarihlerinde Ermenistan’a yaptığı ziyaret sırasında Türkiye’nin Ermeni soykırım iddialarını tanımasını istemesi ve tanımadığı takdirde Fransa’nın soykırım iddialarını inkâr eden kişilerin cezalandırılmasını öngören kanun tasarısının kabul edilebileceğini bildirmesi, Türkler için olduğu kadar Ermeniler için de bir sürpriz olmuştur. Zira, Fransa öteden beri Ermeni tezlerini desteklemiş olmakla beraber, hiçbir Fransız devlet adamı bu derecede ileri gitmemiş ve özellikle kimse Türkiye’den Ermeni soykırımı varsayımını kabul etmesini istememiş ve bunun için bir süre vermemiştir. Bilindiği üzere Fransa, hayli duraksamalardan sonra, 2001 yılında bir cümleden oluşan kanunu kabul ederek Ermeni soykırım iddialarını tanımış ve bu olay iki ülke arasında ciddi gerginliklere neden olmuştu. Bu kanunun kabulünden bir süre sonra, Fransa’daki Ermeni çevreleri kanunun yeterli olmadığını ileri sürmüşler ve Ermeni soykırımı olduğunu inkâr eden kişileri cezalandıran bir başka kanunun kabul edilmesini, Yahudi Holokostu’nu inkâr edenler için böyle bir kanun bulunduğunu da belirterek, istemişlerdir.

Öteden beri Ermeni soykırımı iddiasını çekincesiz destekleyen Sosyalist Partisi senatörleri, 2011 yılının Mayıs ayında Ermeni soykırımı iddialarını inkâr edenlerin cezalandırılmasını öngören tasarımı gündeme aldirmayı başarmışlardır. Tasarı önce Senato’nun Kanunlar Komitesi’nde ele alınmış ve Komite, tasarının Fransız Anayasası’nın suç ve cezaların yasallığı ile fikir ve ifade özgürlükleri hakkındaki ilkelerine aykırı olduğuna oybirliği ile karar vermiştir. Kanunlar Komitesi’nin bu konudaki raporu Senato Genel Kurulu’nda kabul edilince tasarı reddedilmiş olmuştur. Bu konuda yapılan oylamada Sağ ve Merkez partileri Komisyon raporu lehinde, Sosyalistler ve diğer Sol partiler ise aleyhte oy vermişlerdir. Bu arada Sosyalistlerin yarıdan fazlasının oylamaya katılmadığı gözlemlenmiştir.

İnkâr Kanunu’nun kabul edilmeyişi Fransız Ermenilerinde büyük bir yenilgi, bir bozgun gibi kabul edilmiş, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Sarkozy’ye oy verilmemesi söylemleri artmıştır.

Bu arada 25 Eylül 2011 tarihinde yapılan Senato kısmi seçimlerinde Sol partiler 3 oy farkla da olsa Senato’daki çoğunluğu ele geçirmişlerdir. Diğer yandan gelecek Nisan ayında yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimleri için Sosyalist Parti’den aday olmak isteyen, bu partinin eski Birinci Sekreteri François Hollande, Senato’daki yeni oluşan Sol çoğunluktan

“inkâr tasarısı”nı yeniden ele almasını isteyeceğini söylemesi tasarının kanunlaşması şansını arttırmıştır. Bu durumun, cumhurbaşkanlığı için yapılan kamuoyu yoklamalarında iyi sonuçlar alamayan Sarkozy’in Ermeni sorunu konusunda izlemekte olduğu politikayı değiştirmeye götürdüğü anlaşılmaktadır.

Bu değişikliğin ilk belirtisini 28–29 Eylül 2011 tarihinde Fransa’ya bir çalışma ziyareti yapan Ermenistan Başkanı Serj Sarkisyan’a gösterilen olağanüstü ilgi ve sıcak karşılama oluşturmuştur. Böylelikle “inkâr tasarısı”nın Senato’da reddi nedeniyle Fransız Ermenilerinde Sarkozy’e ve iktidar partilere duyulan kırgınlık, bir ölçüde olsun giderilmeye çalışılmıştır. Diğer yandan Sarkozy’nin politika değiştirdiği bir hafta kadar sonra Ermenistan’a yaptığı resmi ziyaret sırasında tam anlamıyla ortaya çıkmıştır⁸.

Sarkozy bu ziyaret sırasında yaptığı konuşmalarda, Ermenilerin bir soykırımına uğradığına inandığını belirtmiş, soykırımın inkârını ve özellikle kolektif inkârını, vahim olarak nitelendirmiştir. Bunun dışında Sarkozy Ermeni soykırımını savının Türkiye tarafından kabulü üzerinde durmuştur. Her ülkenin geçmişine bakması ve işlediği suçlarla yüzleşmesi, tarihinin karanlık sayfalarını kabul etmesi gerektiğini, böyle yapıldığı takdirde bunun kendisini küçülmeyeceğini aksine onurlandıracağını ve büyüklüğünü göstereceğini, ayrıca ileriye doğru büyük bir adım ve barışma için bir jest olacağını, çekilen ızdıraplar kabul edilmeden barışma olamayacağını, Fransa ve Almanya’nın bunu yaptığını, büyük bir ülke olan Türkiye’nin de yapması gerektiğini söylemiştir. Üçüncü ve en önemli nokta ise Türkiye açıkça veya zımnen Ermeni soykırımını inkâr etmeye devam ederse Fransa’nın inkârı cezalandırma mevzuatını değiştirebileceğini (yani “inkâr tasarısı”nın Senato’da kabul edilebileceğini) aksine Türkiye soykırımı tanımak gibi bir jestte bulunursa mevzuatta değişiklik yapılmayacağını ifade etmiştir. Ancak bununla da kalmamış, Fransa’nın bu konudaki tepkisinin (kararının), Türk devlet adamlarının ne söyleyeceğine bağlı olarak, oldukça kısa bir zamanda ortaya koyacağını, bu zamanın kendi görev süresini içinde olmasını gerektiğini belirtmiştir.

Kısaca, Fransız Cumhurbaşkanı Türkiye’den Ermeni soykırım iddialarını tanınmasını istemiş, tanımadığı takdirde “inkâr tasarısı”nın kanunlaşacağını ifade etmiş ve soykırımı tanınması için Türkiye’ye kendi görev süresinin bitimi olan Nisan ayına kadar süre vermiştir⁹.

Ermeni soykırım iddialarını reddedenlerin cezalandırılmasını öngören bir kanun tasarısı Fransız Milli Meclisi tarafından 22 Aralık’ta kabul edildi. Tasarının kanunlaşması için Fransız Senatosu tarafından da aynen kabul edilmesi gerekmektedir.

Fransa’da Ermeni soykırım iddialarını reddeden kişilerin bir yıl hapse ve 45.000 Euro para cezasına mahkûm edilmesine ilişkin kanun tasarısı Ocak ayının 23’ünde, uzun süren

⁸ Ömer Engin Lütem, Sarkozy Ermenistan’da I,- 12 Ekim 2011, www.avim.org.tr

⁹ Ömer Engin Lütem, Sarkozy Ermenistan’da 12-13 Ekim 2011, www.avim.org.tr

görüşmelerden sonra, Fransa Senatosunda kabul edilmişti. Kanunun uygulanabilmesi için Cumhurbaşkanı tarafından imzalanması gerekiyordu.

Söz konusu kanun ifade özgürlüğünü ihlal ettiği ve günümüzü değil tarihsel bir olayı ilgilendirdiği ve bu nedenle de parlamentonun görev alanının dışında kaldığı için Fransa'da çeşitli siyasi eğilimlere sahip kişiler ve siyaset adamları tarafından eleştirilmişti. Ancak Başkan Sarkozy, seçim hesaplarıyla Sosyalist Parti ise öteden beri Ermeni taleplerini desteklediği için bu kanunun önce Millet Meclisi sonra da Senato da kabulü mümkün olmuştu. Kanunu uygulanmasına engel olmanın tek yolu, Anayasaya uygun olmadığını belirterek, Fransız Anayasa Mahkemesine başvurmaktı.

Ocak ayının sonunda kanunun iptali için 65 milletvekili ve 77 senatör Anayasa Mahkemesine başvurdu. Fransa Anayasa Mahkemesi bu kanunun Anayasaya uygunluğu hakkında karar verecekti. Kamuoyunda tepki toplamış olan ve ifade özgürlüğünü açık bir şekilde ihlâl eden bu kanunun iptal edilmesi bekleniyordu¹⁰.

Beklendiği üzere, Ermeni soykırım iddialarını reddeden kişilere bir yıl hapis ve 45.000 Euro para cezası verilmesini öngören yasa Fransız Anayasa Konseyi tarafından, Fransız Anayasasının ifade özgürlüğüne dair hükmüne aykırı olduğu belirtilerek iptal edildi¹¹.

Fransa'da yapılan seçimler sonucu, Sarkozy seçimleri kaybetti ve François Hollande Fransa'nın Cumhurbaşkanlığına seçildi. Yeni Cumhurbaşkanı Hollande eskiden beri Ermeni görüşlerini desteklemektedir ve Sosyalist Partisi Genel Sekreteri olduğu bir sırada, 2004 yılında, Türkiye'nin AB ile müzakerelere başlamasından önce Ermeni soykırımı iddialarını tanınması gerektiğine dair bir bildiri imzalamıştır.

Sonraki yıllarda daima Ermeni görüşlerinden yana çıkmış ve Erivan'ı ziyaret ederek Soykırım Anıtında saygı duruşunda bulunmayı da ihmal etmemiştir. Bu yılki başkanlık seçimleri kampanyası sırasında da Ermenileri destekleyen tutumunu çekincesiz sürdürmüş, 24 Nisan günü Paris'teki soykırım anıtına giderek bir konuşma yapmıştır.

Fransa'nın bundan sonra takip edeceği politika dikkatle takip edilmektedir. Sarkozy döneminin yaptığı tahribatı mümkün olduğu kadar düzeltmek üzere, Türkiye'ye için yeni bir politikayı saptamasına mı çalışılacak, yoksa Ermenilere verilen sözlerin arkasında mı kalacaklar¹². Bunu zaman gösterecektir.

¹⁰ Ömer Engin Lütem, Ermeni Kanunu ve Fransız Anayasa Mahkemesi - 31 Ocak 2012, www.avim.org.tr

¹¹ Ömer Engin Lütem, Fransız Anayasa Konseyi Kararı – 29 Şubat 2012, www.avim.org.tr

¹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Engin Lütem, Fransa'nın Yeni Cumhurbaşkanı ve Ermeniler – 8 Mayıs 2012, www.avim.org.tr

KAYNAKÇA

Kılıç, Davut.(2000). Osmanlı İdaresinde Ermeniler Arasındaki Dini ve Siyasi Mücadeleler, Ankara.

BOA. HR. SYS. 2749/110.

Sarınay, Yusuf. (2002). Fransa'nın Ermenilere Yönelik Politikasının Tarihi Temelleri (1878-1918), Ankara.

BOA. HR. SYS. 2866/32.

BOA. HR. SYS. 2750/49.

Lütem, Ömer Engin. (6 Mayıs 2011). Fransız Senatosu Kararı, Ankara: www.avim.org.tr

Lütem, Ömer Engin.(12 Ekim 2011). Sarkozy Ermenistan'da I, Ankara: www.avim.org.tr

Lütem, Ömer Engin. (12-13 Ekim 2011). Sarkozy Ermenistan'da, Ankara: www.avim.org.tr

Lütem, Ömer Engin. - 31 Ocak 2012. Ermeni Kanunu ve Fransız Anayasa Mahkemesi, Ankara:

www.avim.org.tr

Lütem, Ömer Engin. (29 Şubat 2012). Fransız Anayasa Konseyi Kararı, Ankara: www.avim.org.tr

Lütem, Ömer Engin. (8 Mayıs 2012). Fransa'nın Yeni Cumhurbaşkanı ve Ermeniler, Ankara:

www.avim.org.tr